

Redacția și Administrația:
Budapesta, VIII., József-körút 18.

Aci sunt a se trimite tot felul
de scrisori, cereri și bani

Apare în fiecare Duminică.

ADEVÉRUL

(GLASUL POPORULUI)

ABONAMENTUL:

Pe 1 an 3 coroane 20 fileri
Pe $\frac{1}{2}$ an 1 coroană 60 fileri
Pe $\frac{1}{4}$ an 80 fileri
Pe 1 lună 30 fileri
Un număr singur. 6 fileri

Organul partidei socialdemocrate din Ungaria

Foaie pentru poporul muncitor român din Ungaria

Organisare.

I.

Am să vă spun o poveste.

... A fost odată un om bătrân, dar avut. Acest bătrân avu și trei fii, cari însă tot într-una se certau pentru averea tătânei lor. Bătrânul nu mai știa de necaz. Pe care să-l pună de moștenitor? Ficiorii lui erau bărbați nedemni, cari cu cearta lor n'au fost vrednici de avuția părintelui. Bătrânul tată într-o bună dimineață își perdu puterile și căzu la pat. Era aproape de moarte. Să gândi atunci, că aceluia dintre fii îi va lăsa averea toată, pe care îl va afla de mai cuminte.

Îi chema la pat.

— Fiilor mei — grăi către ei — vedeți, că eu sunt aproape de moarte. O zi, două și eu deja nu voi fi între cei vii. Dar nu pot muri cu pace, până ce nu voi ști, care dintre voi, fiilor mei, este mai vrednic să moștenească avuția mea.

Voi toți trei sămănați într-una, că vă certați, ca frați, dar se poate, că unul dintre voi totuși e cuminte. Iată aici, fiilor mei, vă dau un mănunchiu de bețe (cârjă). Cine va rupe bețele acestea, pe acela îl voi ținea mai vrednic de moștenitor.

Cu acestea vorbe bătrânul a dat mănunchiul de bețe în mâinile fiilor săi. Tustrei s'au încercat să rupă mănunchiul de bețe, dar s'au aflat prea slabi pentru asta.

Tatăl bolnav era foarte necăjit văzând amărăciunea fiilor săi, cari toți trei se bat pentru o avere mare, dar nici unul n'are putere să rupă un mănunchiu de bețe.

Mănios, cum era, ceru iară bețele dela fii și desfăcând mănunchiul rupse bețele toate — unul câte unul. Feciorii căscau gura văzând înțelepciunea tatălui lor și rușinați s'au depărtat dela patul bolnavului.

Asta-i povestea cu multă învățătură.

Lumea este împărțită în două părți!

Sunt apăsători și apesași. Trântorii și albine. Sunt oameni, cari se trudes, lucră dar n'au nimic, iar alții își petrec vieța în belșug, fără să mute un paiu dela un loc la altul. Unii au pământuri estinse, până-când alții n'au nici unde să-și plece capul peste noapte.

Și văzând acestea slări, fără voie întrebă, că oare drept au aceia, cari zic, că așa au dat Dumnezeu pe oameni? Asta nu se poate. Doar chiar Isus Christos a zis, ca să nu fie deschilinire între om și om. Și când l'a

cercetat fiiul bogatului și l'a întrebat cum poate ajunge în cer, acesta fu răspunsul lui Isus:

— Fiiule! Împărțește-ți averea cu cei săraci și fericit vei fi.

Așa a vorbit Isus. Cei avuși și în ziua de azi cunosc zisele acestea, dar nu le îndeplinesc. Cei săraci și astăzi o duc cu sărăcia. Lucră cu trudă, dar n'au nici de traiu.

Și oare pe ce drept au unii traiu mai bun, decât ceilalți?

Un om să fie, ca celalalt!

Așa ar trebui să fie după dreptate. Dar fiindcă cei dela putere nu dau din bună voie drepturile celor săraci, acestia trebuie să se pună în luptă pentru ele. Nu luptă cu arme sau cu pumnul înțelegem. Voim luptă dreaptă. Doauă tabere stau față în față la aceasta luptă. Tabăra celor puternici, cari țin jugul pe grumazul celor din tabăra cealaltă, cari vreau să scuture jugul. Îvingerea va fi acolo, unde-s mai mulți și unde luptătorii vor ținea tare la olaltă.

Jăfuitorii toți trăesc în înțelegere. Bogatul uugur, neamț sau român se înțelege, când e vorba, să apese pe muncitor. Așadară dacă jăfuitorii cu o înțelegere trag șapte piei de pe spatele muncitorilor, acestia de asemenea numai așa se vor putea apăra, dacă vor ținea la olaltă. Dacă toți muncitorii din lumea întreagă vor trăi în bună înțelegere, în dragoste *frățiască*, și când vor fi jăfuiți, ei cu o înțelegere se vor apăra, nu se vor lăsa atunci nu vor fi jăfuiți.

În urmă este știut, că cei apesași fac mulțimea și nu apăsătorii. Și dacă acești *mulți*, apesași se vor uni, ei cei mai mulți vor fi și mai *puternici*. Căci acolo-i tabăra, unde-i puterea.

Muncitorii români! De sute de ani gemeți sub jugul greu al apăsării. Sunteți până în grumazi cu amărăciunea.

Sus! Apărați-vă!

Apărați-vă așa, că vă uniți și toți deodată scuturați jugul cel greu de pe grumaz. Dar toți deodată să luptați!

Cum se luptați? Contra cui se luptați?

Asta-i întrebarea.

Răspuns vă dau în numărul viitor.

I. Salușinsky.

Răspândiți „Adevărul“ în toate părțile! Tot felul de scrisori, întrebări și cereri sunt de a se adresa: „Adevărul“, Budapesta, VIII., József-körút 18 sz.

Cetiți!

— Un strigăt către muncitorii români. —

„Cetiți scrieți românește pentru Dumnezeu!“ Acestea le-a zis un mare român, cu numele G. Sion. Și multă dreptate este în vorbele acestea. În ziua de azi acolo-i puterea, unde-i și învățătură. Și știți prea bine, că unde nu-i învățătură acolo-i sărăcie. Prin urmare este datorința fiecărui om a ceti și a învăța. Dar mai ales aceia s'o facă asta, cari se țin de socialiști.

Socialiștii voesc lucru mare. Vreau să mântuiască o lume întreagă de necaz și de nevoi. Asta se poate numai așa, că ducem lumină în întunec.

Intunecime este neștiința, făclia, lumina este învățătura. Și lupta noastră numai atunci va fi rodnică, dacă peste țara întreagă va fi lumină curată.

Luminați-vă! Cetiți mult, acesta-i sfatul cel mai bun, ce vi-l putem da. Dar înainte vă tragem sama, că nu-i bine să cetiți ori-ce scrisoare. Multe scrisori sunt făcute anume, ca să sucească, să prostească pe cei cari cred ușor.

Și chiar pentru asta *partidul socialdemocrat* are grijă să dea cărți bune în mâinile muncitorilor. Vom tipări cărți cu multă învățătură. Și mai ales ne vom trudi să învățăm poporul nostru, că ce-i socialdemocrația.

În săptămâna viitoare tipărim o foaie cu titlul *Un strigăt către muncitorii români*. Va fi o carte mică, dar cu multă lumină și învățătură. Va fi un strigăt către poporul muncitor român, care doarme un somn de moarte. Strigătul acesta are să-l trezească din somnul cel de moarte. Cine nici acum nu se va trezi, acela nu doarme, ci e mort pe sama noastră.

Aceasta foaie de învățătură mare să o cetească fiecare român.

Să poate procura la „Adevărul“, Budapesta, VIII., József-körút 18.

Fiecare român să aibă cărticica la îndemână.

Nu-i destul dacă o va avea un om din sat. Este efină. Costă 4 fileri. O poate cumpăra fie-cine. În fiecare sat să se procure 50—100 de dărabe. 100 bucăți costă 3 cor.

Cetiți și învățați! Astfel vă luminați!

Scrisori către frații economi.

De Constantin Mille, deputat român în București.

V.

Frate țărane!

Ai văzut visul pe care îl vei vedea în curând, dacă te vei deștepta. Precum însă copilul, când se naște este întocmai ca ființa neștiutoare, fără minte și fără știință și încetul cu încetul, se deșteaptă, crește, își ascuțește mintea și se face om întreg, tot așa și pentru-ca visul tău să se îndeplinească, trebuie mai întâiu să înceapă să fie mic, neînsemnat și treptat numai să crească și apoi să se întrupeze.

Muncitorimea începe să se deștepte. Ei bine! Lupul care urmărește sania călătorului, se mulțumește dintâiu cu puțin, cere apoi mai mult și mai în urmă totul.

Până vom căpeta *votul universal* va trece vezi bine vreme lungă. Dar' nici până atunci nu puteți sta cu mâinile în sân. Lucrați, răspândiți ideea socialdemocrată! Și alegeți deocamdată atâta deputați câți puteți. Acești apărători ai drepturilor tale vor fi aceia, cari vor duce lupta în numele tău și pentru tine. În fața mișcării țărănești, în fața deputaților țăranilor și muncitorilor de oraș, cari de sigur vor putea și ei să facă să-și aleagă câțiva din ai lor apărători, *boerimea* va trebui să dea câteva legi de îmbunătățire a stărei tale.

Și mă întrebați, că ce vor face deputații voștri? Vă pot da răspunsul înainte. Nu vor face politică mare, ci vor lupta pentru îmbunătățirea voastră economică.

Deputații voștri pot crede, trebuie să ceară și de sigur vor căpeta următoarele lucruri:

I. Desființarea armatei permanente.

Tu știi, frate țărane, că de îndată-ce ajungi la 21 de ani, cei mai frumoși ani ai tinereții tale, trebuie să-ți îngropi în cazarme, unde ești bătut, ești înjosit ești schimbat într-o adevărată mașină, care de multe-ori trebuie să tragă în frații săi de muncă, când ei scoală ne mai putând suferi necazul unei vieți fără de rost. Pe fiecare an, din toate birurile ce le plătești tu cu atâta greu, jumătate este cheltuială pentru oștire, pentru tunuri, pentru puști, pentru armată.

E vorba de a înarma țara. Fiecare om, la 20 de ani, merge de învață mânăuirea armelor și viața de soldat, apoi se întoarce acasă, unde în fiecare Duminecă se pot face exerciții, iar odată pe an manevre și concentrări, de două, trei săptămâni. Cu acest mijloc țara va fi înarmată, în potriva ori-cărei nații dușmane și de sigur mai bine apărată de oameni slobozi, nu de robi care merg la luptă de frică și în numele disciplinei. Cum s'au purtat dorobanții la Plevna știe ori-cine.

În privința armatei acestea le cerem deocamdată noi socialiștii. Mai târziu mergem noi și mai departe. Noauă peste tot nu ne trebuie armată. Noi nu voim luptă, ci pace peste lumea întreagă. Muncitorii de toate neamurile is apesați, noi nu voim așadară bătae, ci chiar din contră vrem să ne ajutăm unul pe altul.

Noi muncitorii de toate națiile chiar voim să ne unim și să ne apărăm în contra jăfuitorilor.

Mai este de cerut:

II. *Votul Universal* pentru toți cei ajunși la vârsta de 21 de ani, fără deosebire dacă, e *proprietar*, *bogat* sau *sêrac țăran* sau *boer*. Asupra acestui lucru, pe larg, ți-am vorbit și trag nădejde că ne-am înțeles.

III. *Școala de o potrivă pentru toți*. Copiii tăi, frate țărane, copiii de oameni sêraci, nu pot învăța carte, tocmai din pricina sêraciei. Pentru tine copilul, dacă nu merge cu tine la câmp, dacă nu-ți trimești cu vitele, dacă nu-ți face în sfârșit vre-o trebșoară, copilul îți este o povară căci din sêrăcia ta, trebuie să-ți cumperi haine, încălțăminte, trebuie să-ți iai cărți și celelalte. E de nevoie dar' ca pentru copiii muncitorilor sêraci, să li-se dea de geaba cărți, haine, încălțăminte și hrană la școală. Cu acest chip copilul nu-ți va mai fi o povară. El va putea să învețe carte, să se lumineze și odată luminat, făclie de lumină să fie pentru frații săi de suferință, pentru muncitorime.

IV. *Schimbarca porțiilor* (dărilor), așa ca pe cel bogat să-l apese mai tare decât pe

cel sêrac. Astăzi sêracul plătește mai mult decât bogatul, căci pe când bogatul plătește *din prisos*, sêracul ia din pâinea copiilor săi pentru a plăti perceptorul cu care, știut este, nu se glumește.

V. *Luarea înapoi a moșilor mari domnești* și închirierea lor, dinpreună cu cele pe cari Statul le va cumpăra dela boeri și așezămintele de binefaceri, tovărășiilor, breslelor de țărani, cari le vor lucra de-a valma, în chipul în care mai sus am vorbit. Pentru a înlesni lucrarea cum se cade a pământului, Statul va înlesni cumpărarea de mașine și de sêmênță care se vor da țăranilor, pentru a fi plătite încetul cu încetul.

Pe lângă aceste, deputații țărânilor vor cere și altele multe, cari prea lung ar fi a le înșira aici, — schimbări în starea de lucruri, cari treptat, treptat își vor vărsa o picătură de balsam alinător pe ranele stărei tale ticăloase.

Viitorul este a socialdemocrației, dar' noi voim și prezentul.

Uniți-vă!

N'am să-ți grăesc, că stau în oraș, și că mă omoară grija. Căci mai cum te omoară pe tine, la țară, nici n'are chip. N'am să-ți grăesc, că nu prea am de toate. Tu poate și mai puțin ca mine ai. N'am să-ți grăesc de mine în deosebi, cu toate că-s tocmai țăran ca și tine. Vreau numai să ne sfătuim, cum să mai potolim grija și nevoea.

Boerii spun, că n'ar fi pe lume atâta hrană, să ajungă tuturor; abia densu în tocmai cât le trebuie. Dar' e minciună curată. Că doar' nu li-or fi trebuind atâta pământ cât să se hrănească sute, atâtea hambare cu pâne, cât să se îndulcească mulțime de gospodării, atâta nutreț cât să hrănești turme întregi.

Pe pământ este îndeajunsă hrană pentru toată lumea. Unii învățați, curați la cuget, ne spun chiar, că-i mai multă decât trebuie. Numai alta e beleaua. Boerii, ori-cum le mai zice, burghezii, au apucat a pune hapca pe averi, și acuma le toacă cum le place.

Tu, frate țărane, stai și te uiți la holdele mânoase. Par'că te arde la inimă de munculița pe care-ai pus-o, când ști că pe iarnă ai să înduri gerul: tu în colibă și vitele, dacă mai ai vre-o vită, în ocol. Și atunci prinzi să blestemi în gândul tău. Singura nădejde, ce-ți mai rămâne este rêsplata de pe ceea lume.

Dar' va mai fi sau nu va mai fi rêsplata pe ceea lume? Lucru cam greu de crezut, când gândești că nimeni nu s'a întors să ne spue; noi vedem că tot așa o ducem înainte, în greu și în nevoie. Eu mă istovesc de grijă la tîerg, tu la țară. Boerilor nu le pasă: umblă pe la băi, petrec, se primblă prin munți plini de rîcoare. Și se primblă pe socoteala noastră.

De aceea socot, că n'ar fi rău a li-se cere samă, n'ar fi rău să ne chiobzuim ce să facem cu sârăcia noastră, cum să punem stavilă acelor cari ne fură munca noastră și să-i facem să mai muncească și ieși. De ce adicăte să nu ajungem o vreme când, vara, să mai gustăm și noi o țîră de rîcoare, și iarna, să avem cu ce ne încălzi?

Pentru asta, frate țărane, stringe-ți vecinii, fă sfat, și legați-vă să propovăduiți unirea

și frăția între voi. Vorba mea merge la tine, tu dă-o mai departe cu cuvânt s'o treacă și mai departe, tot mai departe. Unirea între țărani, între calici, să se întindă fără margini. În fața unirei și hotărîrei noastre vor trebui să ne facă dreptate.

Să-i deprindem pe feciorii noștri să nu ne uite când or fi luați la cătănie: să știe că tot coarnele plugului îl așteaptă, ba ce-i mai rău, coarnele plugului ciocoesc (boierului). Așa că la o adică să treacă de partea noastră: să nu ne mai împuște ca pe niște câni, cum a fost în Olt, când venim să cerem ca legea legilor, constituția, să nu fie călcată în picioare, și batjocorită.

Când vom fi uniți nici n'are să fie nevoie de vîrsare de sânge pentru a ne căpeta drepturile. Ajungînd puternici, nu vom fi așa de cruzi, ca să-i plătim cu aceeași măsură pe boeri. Li-om face numai binele de a-i pune la treabă și din grași și blegi, cum sunt mai toți astăzi, i-om face voinici și folositori obștiei.

Numai să cere unire, frate țărane. Unire, ca să fim puternici; unire, ca să ne sfătuim la ori-ce treabă și să dăm sprijin celor, cari au mai multă vreme și mai multă îndrăsneală ca să ne deștepte: unire ca să nu ne vedem trași pe sfoară de șarlatani, cum sunt atâția astăzi; unire, ca să ajungem cât mai repede la îndeplinirea gândurilor noastre, Unire și... sănătate.

Un ficior de plugar.

SCULAȚI!

I.
Sculați!... Lăsați martirica răbdare,
Dreptatea, azi, vă 'nchină a ei armă;
Lăsați Revolta ca să dea alarmă,
Din țărmi 'n țărmiil lumei muritoare!

Mai tari, decât cutremurul ce sfarmă:
Și munți și muri și domuri sfidătoare,
Sfărmași al vostru Ead! — Căci omul n'are
O clipă drept: În lanț și 'n Ead să doarmă! —

Proscriși din Raiuri, — Operile voastre,
Cu cari voi, uimitați însuși Cerul —
Prin timpî cerniți, ca noaptea fără astre:

Vă bântue flageiul și furtuna
Mizeriei, pân' ospitalierul
Neant, vă dă azil pe totdeauna!

II.

Sculați, sculați!... Prin noapte și furtună
O, mergeți, mergeți, mergeți înainte,
Desmoșteniți Herculi ai muncii sfinte;
Căci nu-i departe Patria Comună!...

În Ea, v'asteaptă — Amoru-a tot putinte,
Speranța, Munca, Pacea, voea bună!...
Sculați, sculați!... Destul trecutul sună
De blăstăme și plângere ferbinte.

În mori, vîzuta-ți stînd vr'un fulger oare?
O, nu!... Decît închis în nor, să doarmă,
Mai bine liber și splendid, El moare! —

Din țărmiil 'n țărmiil lumei, dați alarmă!
Căci Eadul, spre funesta-i triumfare:
Din voi își face 'n contra voastră, armă.

(R. M.)

D. T. Neculuță.

RĚVAȘ.

Religiunea este afacere privată.

Din multe părți suntem întrebați, că adevărat este oare, că noi n'avem nici Dumnezeu nici lege?

Asta-i o întrebare mare și frumoasă la care nu putem da răspuns în câteva cuvinte. Dar' cei curioși vor ceti și despre asta în foaia noastră.

Până atunci avem să-i luminăm, că partidul socialdemocrat a decretat religiunea de o afacere privată.

Noi nu întrebăm dela nime, că-i creștin sau păgân? Nouă ni-e tot una, căci luptăm pentru *frățietate*. Și frățietatea asta o să fie între toate popoarele din lumea asta. Intre socialiști nu este deosebire de neam și de religie. Apesați suntem cu toții. Toți ortaci în suferință. Și ne legăm cu toții, că vom lupta în contra apăsării.

Frați suntem așadară cu toții, să ne ținem de ori-ce nație. Religiunea este o afacere privată. Fie-cine roage-să la Dumnezeu cum îi place.

Murdării.

Dacă zici adevărul, și câni te latră. Așa am pățit-o și noi. Partidul nostru, care există 30 ani a hotărât, că va porni o foaie și în limba românească spre luminarea Românilor și atunci niște căpăi, cari se ascund sub numele de socialiști reorganizați s'au pus să latre. Și fac — mărire — sgomot de stai să asurzești. Noauă nu ne place a a vorbi de trebile altora. Meargă fiecare pe drumul său, dar' în urmă, când ne mușcă un câine trebuie să-l lovim barem în măsea.

Reorganizații vîzînd, că noi zi de zi ocupăm tot mai mari regiuni s'au mîniat foc și au hotărât, că ori-ce se întîmplă, ei nu ne lasă pe noi. Au început dară cu minciunile. Au scris, că partidul nostru este plătit de stăpînire. Noi am rîs la vorbele acestea proaste. Noi, cari tocmai zi de zi ne certăm și ne batem cu stăpînirea? Noi suntem plătiți, pe cari ne pune în prinsoare, dacă zicem adevărul? Dar' nici nu ne trece prin minte să ne apărăm în contra minciunilor. Voim numai să atragem atențiunea oamenilor, ca să se ferească de acești mincinoși. Unde sunt mincinoși, acolo nu-i treabă bună. Cine-i mincinos, acela-i om rău, este în stare să-ți fure și banul din buzunar.

Dacă vine cineva și-ți zice, că noi suntem oamenii stăpînirii, roagă-l să-ți dea dovezi și dacă nu-ți dovedește, ce a zis fește-te de el. că-i mincinos.

Declarațiune.

De când am părăsit partidul „socialiștilor” reorganizați, aceia tot într'una mă atacă în persoană. Scriu murdării și minciuni, de ție greață să le cetești sau să le ascuți.

Eu din parte-mi nu țin de lipsă a da răspuns reorganizațiilor. Îs convins, că aceia, cari știu cât am lucrat eu întru răspîndirea socialdemocrației și luminarea poporului, aceia nici așa nu vor crede minciunilor. Iar aceia, cari nu-mi cunosc trecutul, aștepte până-ce se vor găta pîrele, pe cari le-am pornit în contra acelor, cari scriind minciuni au vrut să mă atace în cinste.

Eu din parte-mi voi încujura a sta de vorbă cu mincinoși și cu gheșeftari.

Budapesta, luna Octomvrie 1903.

I. Satușinsky.

Dobitocii veacului.

Din Rusia iară sosesc vești, cari ne adevăresc că oamenii din țara aceea sunt dobitocii acestui veac. În țara aceea anume sunt oameni, cari trăesc în avuție și îndestulare, iar alții trăesc, cum trăesc ferele sîlbaticie.

Iar cești bogăți poartă grija, ca fiarele să nu se lumineze, ci să rămână și mai departe în întunec, ca să nu vadă, cum îi trag de nas și îi jăfuesc.

Și toate acestea le descriem din aceea ocaziune, că în săptămîna trecută, țeranii ruși din *Mohilew* s'au rîsculat și au atăcat pe jidovii de acolo. S'a iscat o bătae mare între ruși și jidovi și la capăt *300 de jidovi și 100 țeranii ruși au rămas morți*.

În numele omeniei întrebăm: ce lipsă a fost oare de aceasta vîrsare de sînge?

Pentru-ce s'au rîsculat frații ruși în contra jidovilor? Par'că aceia ar purta vina nevoei lor.

Țeranii ruși urîesc tare pe jidani. Pentru-că așa-i învățat domni de acolo, cari întorc privirea țeranilor cătră jidani, vreme-ce ei jăfuesc poporul.

Zădarnic! Poporul întunecat la minte nu vede viclesugul. Ei sunt *dobitocii veacului*.

Greva.

Tot într'una scriem de *greva* muncitorilor. Ce este greva? Greva este armă puternică în mîna muncitorului jăfuit. Când anume muncitorii de care-va mesteșug is până-n grumaz cu apăsarea mai marilor, atunci pornesc *greva*. Să înțeleg până 'n unul și într'o bună dimineață nu mai lucră, până-ce gazda lor nu le îndeplinește cere-rile. Să înțelege, că greva nu mai atunci va succede, dacă toți muncitorilor de un meșteșug vor eși din lucru, ca gazda neaflînd alți muncitori să fie constrîns a îndeplini pretensiunile muncitor. Greva este așa dară o armă puternică în mîna muncitorimeii, de care însă să folosesc numai în casuri extreme. Și numai atunci poate duce la cale o grevă, dacă muncitorii is bine organizați. La din contră greva nu succede. Chiar de aceea este datorința muncitorilor a să organiza, pentru-că nime nu poate ști, când trebuie să între în grevă pentru o plată mai cinstită.

Armata.

Am arătat de nenumărate-ori că armata este blăstămăția poporului. Am arătat-o asta prin pilde nenumărate, dar' lucru așa de revoltător, ca în săptămîna asta, de mult nu s'a întîmplat.

Cătanele din Segedin, cari servesc și după 3 ani au pus în noaptea spre 6 Octomvrie o cunună pe statua lui Kossuth. Casul a fost aflat de un major, care a dat poruncă, ca cătanele să ducă de acolo cununa. Cătanele au împlinit porunca. Dar' cetățenii atunci s'au dus și au pretins, ca să se pună înderept cununa pe statuă. S'a iscat o ceartă mare, la capătul căreia *cătanele au tras mai multe pușcături* asupra cetățenilor, dintre cari mai mulți inși au fost răniți greu.

Noi din parte-ne nu ne amestecăm în treaba asta. Nu punem întrebarea, că în treaba asta, cine a avut drept: cetățenii sau cătanele.

Dar' nu putem trece cu vederea asupra sîlbaticiei armatei.

Pentru aceea plătim noi dare, și ne dăm ficiorii, sînge din sîngele nostru în armată, ca apoi ei să ne impuște? Asta-i sîlbaticie mare și totodată dovadă bună, că socialiștii au drept când pretind în programul lor:

Armata să se dezființeze, iar în locul ei să se înarmeze poporul.

Casul din Segedin arată luminat, că socialiștii au drept.

Morți de foame.

În Londra au fost aflați în una din zilele trecute doi oameni, nemși, morți de foame. Ei se numesc Alecsandru Schwarz și *Tiefenbrecher*. Primul a fost totdeauna sîrac. Al doilea își câștigase în India avere mare, dar' earăși o pierduse. În actul de moarte stă clar scris, că ei au murit de foame.

(Dr.)

CAPITAL ȘI MUNCĂ.

Greve în lumea întregă.

Muncitorii din lumea întregă sunt neîndestuliți cu soarta lor. Mai ales prin orașe este mare sîrăcie. Muncitorii au plată mică, scumpetea este mare și nu pot trăi. Ce să facă?

Mai întăiu cer cu vorbe frumoase dela jăfuitorii lor, ca dacă se îngrașe ei pe munca lor, să le dea barem atîta din cât pot să trăiască. Iar când acei burtă-verde de capitaliști nu îndeplinesc cere-rile lor — se pun în grevă.

Adecă nu mai lucră, capitalistul, gardele lor nu capătă lucrători, fiindcă muncitorii organizați la ei nu se duc și astfel dacă capitaliștii n'au voie să piară și ei de foame (că dacă muncitorii nu lucră, nici ei n'au nimic), is constrînsi a îndeplini cere-rile muncitorilor.

În anul acesta au fost foarte multe greve în lumea întregă și cele mai multe s'au gătat cu biruința muncitorilor. Acum de față asemenea sunt multe greve și în Budapesta și în orașele mari din alte țeri.

Le arătăm pe rînd.

*

Cocișii (surugii) carelor de povară au fost în grevă, săptămîna trecută. Acești muncitori lucrau din zori de zi până noaptea târziu și căpetau plată abia de 7—8 zloți pe săptămîna. O sumă, care pe lângă scumpetea din Budapesta nu-i destul nici *unui* om, necum unei familii întregi.

Erau 3000 greviști. 3 zile în Budapesta n'au putut circula carele de povară, după-ce greviștii trăgeau jos de pe car pe cocișii, cari totuși s'au pus în slujba domnilor. Capitaliștii erau foarte necăjiți, după-ce aceste parii acum nu lucrau și ei nu puteau umplea casele lor cu câștig de milioane. Năile pe Dunăre stăteau încărcate, căci nu erau care pe cari să le descarce.

În urmă capitaliștii au cerut ajutorul poliției. Aceasta firește a îndeplinit cere-rile și s'a dus în contra muncitorilor. A fost o ciocnire sîngeroasă între polițiștii și muncitorii și la ambele părți au fost foarte mulți răniți.

Muncitorii nu s'au lăsat și în urmă gazele au fost constrînsi a îndeplini pretensiunile cocișilor muncitori, cari astfel iar au intrat în slujbă. Astfel își pot elupta muncitorii o soartă mai bună. Dar' numai atunci, dacă-s organizați și țin la olaltă. Bine a zis Marx: „Muncitorii din lumea întregă, uniți-vă!” Dacă ne unim vom și învinge.

*

Croitorii (săbăii) de haine cătănești, precum și *tipografii* din tipografia „Frații Légrády” din Budapesta asemenea stau acum în grevă și nici nu vor intra în lucru, până-ce nu se vor îndeplini cere-rile lor.

*

În *Marseille* (Francia) muncitorii din fabrica de lemnușe stau în grevă și-s hotărîți a nu intra în lucru, până-ce nu capătă plată cinstită.

În *Bruxella* 450 muncitori din fabrica de glăji cer plată mai mare. Acești muncitori de bună samă vor învinge, pentru-că alți muncitori de glăji nu mai sunt în *Bruxella*.

În *Armentierre* și *Hallonini* (Francia) este greva cea mai mare din lumea întregă: 25.000 muncitori țesători. E vorba, că și muncitorii din alte meserii se pun în grevă pentru frații lor și atunci numărul greviștilor va fi: 50.000.

*

Acestea-s grevele mai mari în lume. Sunt și alte multe mai mici, căci lupta dintre capital și muncă nu va înceta, până-ce nu va învinge: socialdemocrația.

Adunări.

ATENT!

Partida trimete orator (predicător) în orice comună, unde frații au voie să țină adunări.

În privința adunărilor mai întâi trebuie să se trimeată cerere către secretariatul partidului. De aici se va trimite cerere, ce trebuie dată la autoritate. Adresa: „Adevărul”, Budapesta, VIII. József-körút 18.

Cronica adunărilor.

11 Octomvrie: Solt, Vesprim, Loşoncz, Rohoncz, Gad, Tapolca, Murész-Oşorheiu, Dunaharanfi, Kaposvár, Torontal-Számos, Kispeszt, Gödöllő, Nyiregyháza, Egres, Nagyigmánd, Kőszeg.

CRONICA.

Crisa în țară tot mai ține. După-cum am scris în numărul trecut groful Khuen-Hédervary fostul ministru-președinte a abzis. Regele a primit abzicerea și acum e svornit în țară, că viitorul ministru-președinte va fi Coloman Széll, fostul ministru-președinte.

După-cum am dat veste de mai multe ori pe Balcan este bătaie mare. Să bat Bulgarii și Turcii. Curge sânge mult acolo. Regele Francisc Iosif s'a sfătuit în treaba asta cu Țarul Rusiei, dar — zău — chiar nimic n'au gătat.

Ficiorii, cari au slugit 3 ani încă n'au fost sloboziți acasă. Nicăi feciorii de 21 ani n'au fost încă asentați. De aceea cei rămași la cătănie is nemulțumiți și fac turburări mari. Așa în Braşov, Lőcse, Igló, Neutra și Caşovia au fost turburări mari. În multe locuri, ca bună-oară în Lőcse și tivilii țin cu cătănele și fac spectacole mari.

Dările de stat încă nu tebuie plătite. Însă băgăm de seamă, că dările de comună și altele, afară de dările de stat trebuie plătite și-și fac numai neplăceri aceia, cari lasă, ca executorul să le vie pe cap.

În casa țereii acum nu se țin adunări.

Partidul socialist a pretins dela partidul de 48, independist, ca să lupte pentru votul universal și egal și nu pentru armata națională. La început au tăcut șogorii de 48, dar mai în urmă văzând, că poporul din țara întreagă este cu socialiștii au ales o comisiune, care va hotărî, că ce-i de făcut.

Comisia peste câteva zile ține adunare. În numărul viitor vom da hotărârile adunării.

Ucigașii bărbatului. Înainte de câteva zile Morariu, econom locuitor în Sibiu a fost aflat mort în grădina ginerelui său. Când gendarii au aflat treaba asta au început să caute ucigașul. Dar' nu l'au aflat. Intr'o zi apoi fata lui Morariu s'a dus la tribunal și a mărturisit, că ea a vrut, ca să omoare pe tatăl ei. A povestit, că s'a certat mult cu tatăl și a vrut să se răsbune. De aceea i-a dat câțiva zloți zilerului Ioan Bobanca, care cu o săcură l'a omorât pe bătrânul Morariu. Muerea îndată a fost ținută la tribunal, iar pe Bobanca, care ar fi fugit în România, acum îl caută gendarii.

Unde-'s banii? Iată sămădașurile băncei Rotschild din Viena: Avere totală face: 11.116,563.372 coroane, adică 11 miliarde. Avereaceasta este în valoare de bani gata, hărții de valoare, băi, fabrici și altele. Venitul anual este 900 milioane și la asta să mai adaogă 10 procente. Din banii aceștia ar putea trăi 450.000 de familii în îndestulare mare. Pe banii aceștia s'ar putea cumpăra o țară mică și totuși banii aceștia sunt în avuția unui singur om.

Asta-i dreptate!

Și dacă gândind la averea aceasta mare întoarcem privirea spre lumea mare, vedem

bărbați și mueri în nevoie mare și copii murind de foame.

Căpitan de poliție ucis. Un cas tragic s'a întâmplat în orașul Eperjes. Doi oficanți de dare, Victor Kiss și Iulius Markóczy defraudaseră vr-eo 3000 coroane. Faptul a ajuns la cunoștința poliției. Căpitanul de poliție Stephány a venit la oficiul de dare ca să dețină pe defraudanți. Unul din defraudanți însă, Victor Kiss, se înarmase cu un revolver și când căpitanul s'a apropiat de el a slobozit asupra lui 2 gloanțe culcându-l la pământ, apoi s'a împușcat și pe sine. Căpitanul a rămas mort pe loc, asemenea și ucigașul. Celălalt defraudant a scăpat cu fuga. (Dr.)

Țerani români în luptă cu un urs. Prin munții Carpați în Transilvania se întâmplă des că muncitorii români, cu un curaj admirabil, dau mereu piept cu urșii. Ast-fel un ziar unguresc anunță că țeranii români George Pantea, George Bonța și Ioan Bonța din com. Becaș (Ciuc) în secuime văzând că un urs le-a doborât la pământ o vacă, au descărcat puștile asupra lui, fără să-l poată însă răni de moarte. Ursul s'a repezit la George Pantea și a început să-l maltrateze. George Bonța văzând pe soful său în primejdie, s'i-a aruncat pușca și cu mâinile goale s'a repezit asupra ursului, prinzându-l de urechi și gât ca să-l tragă jos de pe Pantea. Ursul se întoarce și-l apucă pe Bonța în brațe. Bonța însă cade și ursul peste el. Aflându se pe un costiș, ursul și românul, ținându-se strins s'au rostogolit într'o prăpastie. Aici s'au lăsat unul de altul. În momentul acestu sosi Ioan Bonța, care din pușca încărcată a lui George Pantea descărcând un glonț asupra ursului l'a ucis. Astfel trăesc s'ermanii români muncitori prin Ardeal. Ei lucră, se necăjesc, viața li-e totdeauna în primejdie și totuși o duc cu nevoie și necaz mare. Asta-i soarta muncitorului.

Venin în mâncările s'eracilor. În Budapesta este o casă, unde s'eracii capătă locuință la bătrânețe. Dar așa se vede, că în casa asta, care-i făcută din banii noștri, nu prea poartă grije de s'erăcime. În vinerea trecută 135 de s'eraci s'au îmbolnăvit de mâncare. O muere bătrână cu numele Ioana Zimmermann a și murit pe loc. Medicii chemați au aflat, că în mâncări a fost venin. Ce gândiți ce venin a fost? A fost rugina de pe vasele nespălate. Firesce, în casa bogaților nu-s nespălate vasele. Medicii au aflat, că a fost venin, dar să nu creadă cineva, că oare cineva a fost pedepsit? Nicăi vorbă! Când e vorbă de oameni s'eraci nu este om vinovat.

Sfat de avocat. În partida noastră este o clasă de advocați. Frații pot căpăta aici sfaturi în tot felul de pîre dacă ne scriu epistole, că ce necazuri au. Să se adreseze la partida noastră.

Un strigăt către * * * * *

* * * * * muncitorii români!

Sub acest titlu apare în decursul acestei săptămâni o foiță cu multă învățătura. — Un exemplar costă 4 fl. cu porto 6 fil. — Banii se pot trimite în mărci postale, înainte.

Dacă se procură 20 de exemplare porto nu trebrue plătit.

Este datorința fiecărui frate a răspândi acesta cărticică. Se poate procura pe următoarea adresă:

Adevărul VIII., József-körút 18.

Presa noastră.

În editura partidei socialdemocrate din Ungaria apar următoarele foi:

În limba maghiară:

Népszava.

Apare în fiecare Marți, Joi și Duminecă.

În limba nemțească:

Volksstimme.

Apare în fiecare Joi.

În limba sërbească:

Narodna Rieci.

Apare în fiecare Joi.

În limba românească:

Adevărul (Glasul Poporului).

Apare în fiecare Duminecă.

Fraților! Numai așa putem înainta, dacă cetim și învățăm.

Răspândiți foile partidei.

Cărțile noastre.

Următoarele cărți românești de propagandă se află de vânzare în librăria Népszava, József-körút 18:

	Cor. Fil.
Revista idei	5.—
Antisemitism și Zionism	—20
Manifestul comunist	—95
Școala liberă	—20
Ce-i de făcut, roman	5.—
Socialismul și caracterele sale	—48
Determinism social	—48
Rusia revoluționară	—48
Către Fete	—20
Idealul tinerimei	—20
Despre Anarhiști	—48
Despre Antisemitism	—20
Epistole către țerani	—20
Ciuma Religioasă	—20
Mișcarea socială	5.—

Răspândiți broșura:

Ce vor socialiștii Români?

Prețul 6 fileri.

Editor: Partida socialdemocrată din Ungaria.

Redactor responsabil: Aurel Cristea.

Anunț.

Pentru anunț nu luăm responsabilitatea.

Cele mai bune haine vinete de lu-

crători: **REFORM** Hainele

acestea is pregătite din cea mai bună materie brută, cusute duplu și nu-și pierd culoarea, (bumbi patentati). Haine, mantile și

căputuri de **REFORM** se capătă

numai la frabricanții

MAJOET COMP.

Fabricanți de vestimente vinete de muncitori

Budapest, Arany János-u. 22.

Modele și liste de preț se trimit gratis și franco. Corespondență românească.